

náty s oligomiktnými úlomkami hornín (sivé bridlice, kremeň, kyslé vulkanity, kvarcity, pieskovce, serpentinit), pieskovce, bridlice, slienité bridlice a vápence (obr. 13).

Riešenie vekových vzťahov ultrabázických a bázických hornín je sťažené tým, že sa tu nevyskytujú sedimentárne horniny mladšie ako stredný trias. Na základe výsledkov štúdia vzájomných vzťahov jednotlivých horninových typov možno konštatovať nasledujúce:

a) Ultrabázické telesá sú spodnotriasového veku. Výskyt úlomkov serpentinizovaného ultrabázika, vlákien chryzolitú a produktov zvetrávania prejavujúcich sa zvýšeným obsahom Ni v nadložných piesčitých karbonátoch poukazuje na predkampilský vek.

b) Diabázy vystupujúce vo werfenských bridliciach sa prejavili kontaktnými účinkami termického charakteru a vznikom kontaktných rohovcov.

c) Styk diabázov so serpentinitmi je ostrý. V serpentinite v blízkosti styku sú nepravidelné polôžky magnetitu s chloritom a mastencom. Predpokladáme, že vznikli v dôsledku tepelného (rekryštalizácia magnetitu) a hydrotermálneho pôsobenia diabázu na ultrabázické teleso.

d) Diabázy sú teda mladšími členmi danej formácie. Na základe termických účinkov na werfenske sedimenty a serpentinizované ultrabáziká usudzujeme, že môžu byť stredotriasového veku, prípadne aj mladšie. Náhľad podporuje aj skutočnosť, že sa úlomky diabázov v poréznych karbonátoch v nadloží serpentinitových telies nenašli.

11. Hodkovce — najrozsiahlejšie ultrabázické teleso z oblasti Západných Karpát

(J. Zlocha)

V území východne od Moldavy a Jasova je známych niekoľko telies ultrabázických hornín. Telesá pri Jasove a Rudníku v minulosti preverili prieskumné vrty a banské práce, ktorých cieľom bolo posúdiť možnosť výskytu chryzotilového azbestu. Pri Hodkovciach sa ryhami a vrtmi zisťovali možnosti výskytu kryptokryštalického magnezitu. V ostatných rokoch sa tu skúma plošné rozšírenie produktov zvetrávania obohatených niklom.

Serpentinitové teleso pri Jasove je overené na ploche 500×200 metrov; známy rozsah telesa pri Rudníku je okolo 200×50 metrov. Podloží telies sú pieskovce a ílovce, bridlice s vložkami slienitých vápencov (werfén), v nadloží vystupujú ílovité bridlice a lokálne vápence stredného triasu (Rudník). Menšie časti telies sú prikruté len sedimentmi štrkovej formácie (íl, štrk, piesok).

Ultrabázické teleso z územia južne od Hodkoviec je najväčším doteraz známym telesom v oblasti Západných Karpát. Podľa výsledkov regionálnych a detailných geofyzikálnych prác, ako aj výsledkov vrtov predpokladáme jeho rozšírenie na ploche viac ako 100 km^2 . Časť telesa — asi 200×400 metrov — vychádza na povrch; na ploche 3 km^2 je prikruté ílom, štrkom, pieskom a pyroklastikami ryolitového typu s mocnosťou 5–60 m. Smerom na J na Čečejevce a Komárovce sa mocnosť sedimentov a pyroklastík postupne zväčšuje na niekoľko sto metrov. Približne v centre komárovskej depresie navráťal teleso v hĺbke 943 m vrt Ko-1 (GÚDŠ — 1966). Mocnosť telesa presahuje 500 metrov.

Podľa výsledkov petrografického štúdia (D. Hovorka — I. Rojkovič 1975) možno rozlíšiť nasledujúce horninové typy:

- a) serpentinizované dunity až dunitické serpentinity,
- b) serpentinizované peridotity až peridotitické serpentinity,
- c) serpentinity,
- d) pyroxenity,
- e) gabropegmatity.

Najviac sú zastúpené serpentinizované peridotity a serpentinity. Dunity tvoria polohy s mocnosťou od niekoľkých dm do niekoľkých desiatok metrov. Najvýraznejšie polohy zistil štruktúrny vrt Ko-1 a vrty v okrajových častiach masívu (Hodkovce, Paňovce). Pyroxenity vystupujú prevažne vo forme pseudožil mocných od niekoľko cm do niekoľko dm v serpentinizovanom peridotite a dunite. Pri severnom okraji telesa boli zistené niekoľkometrové polohy pyroxenitu. Gabropegmatity tvoria žilky cm a dm radu.

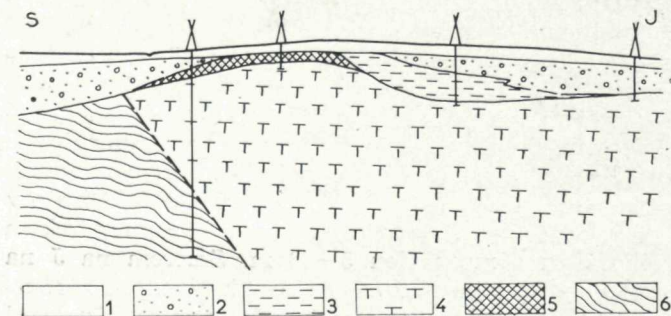
Výskyt uvedených horninových typov (dunit — peridotit — pyroxenit) možno vysvetliť primárne diferenciačnými procesmi pri tuhnutí magmy.

Na povrchu ultrabázického telesa sa v období od paleogénu do konca miocénu vytvárala kôra zvetrávania. Podľa zistených zón v profile kôry zvetrávania (zóna rozloženého serpentinitu a zóna vylúhovania a karbonatizácie) bola kôra v zmysle klasifikácie I. I. Ginsburga (1961) označená ako plošná kôra a zaradená do podtypu 1c — kôra s okrovo-kremitým profilom (J. Zlocha 1973).

Mocnosť kôry zvetrávania dosahuje maximálne 40 metrov, obsah NiO sa pohybuje od 0,3 do 1,2 %, lokálne sa zistili aj bohatšie úseky. Časť kôry zvetrávania narušili a odniesli povrchové toky a erózia zálivov jazera (obr. 14).

Prehľad o obsahu Cr a Au v telesách ultrabazitov v mladšom paleozoiku a v triase Spišsko-gemerského rudohoria včítane údajov o danom telese možno nájsť v prácach D. Hovorku (1975b) a D. Hovorku — M. Jaroša (1974).

Styk ultrabázického telesa s podložnými horninami (filyty, bridlice — staršie paleozoikum?) je pri severnom okraji tektonický. Ďalšie doklady o geologickej pozícii ultrabázického telesa pri Hodkovciach sa nezískali. Preto analogicky podľa ostatných výskytov v juhogemeridnom mezozoiku predpokladáme jeho spodnotriasový vek.

Obr. 14. Geologický rez Hodkoviec M = 1:5000 (J. Zlocha 1974).

Fig. 14. Geological Section of the Hodkovce Area, 1:5000 (J. Zlocha, 1974).